

Demensvänligt samhälle, Norrköpingsmodellen

li.u

NORRKÖPINGS
UNIVERSITET

Hur kan vi skapa ett demensvänligt Norrköping tillsammans?

Linköpings Universitets forskningsprojekt **Demensvänligt samhälle –Norrköpingsmodellen** belyser hur lokalsamhället kan skapa ett demensvänligt samhälle och ta tillvara på de resurser vi faktiskt har och på så sätt främja hälsa och välbefinnande för personer som lever med demenssjukdom.

Forskning om demenssjukdom har en stabil grund inom medicinskt inriktade projekt för att förstå orsaker och mekanismer som leder till demenssjukdom. Men kunskapen om att leva med demens i ordinarie boende och hur vardagslivet i samhället gestaltar sig är begränsad. Det finns därmed omfattande kunskapsluckor då väldigt lite uppmärksamhet inom forskning hittills har inriktats mot de erfarenheter och strategier som de demenssjuka själva har.

Genom att adressera och involvera personer som lever med demenssjukdom som experter bidrar detta projekt till att synliggöra kunskaper och erfarenheter som utgör en grund för att utveckla ett demensvänligt samhälle.

“Jag tycker ju att man måste respektera oss också lite mera, vi är inte dumma...”

Att man blir bemött för den man är, inte efter sjukdomen. För det är ju så olika hur man är...

Jag tycker ju att man ska få vara med och diskutera, och jag tycker om debatter – att man får vara med i gänget.”

Astrid, Norrköpingsbo med Alzheimers sjukdom

Demensvänligt samhälle

Vad innebär det?

Demensvänligt samhälle är ett samhälle som medvetet agerar så att personer som lever med demenssjukdom blir respekterade, får stöd och blir involverade för att kunna leva självständigt och oberoende så länge som möjligt.

Det demensvänliga samhället har beslutat att medverka till hållbara, goda och inkluderande levnadsvillkor för personer som lever med demenssjukdom och deras närstående.

Källa: översatt från Alzheimer's Society, 2013 och European Foundations initiative on dementia (EFID), 2018

Demens är ett samlingsbegrepp för olika sjukdomar med symtom från hjärnan. Demenssjukdomar utvecklas oftast långsamt och varierar mellan personer. Demens kan påverka förmågan att kommunicera och att genomföra vissa av vardagslivets sysslor. Men alla personer som lever med demenssjukdom är unika och symtomen från sjukdomen tar sig mycket olika uttryck.

Kunskap och erfarenheter från personer som lever med demenssjukdom behöver därför tillvaratas. Det är angeläget att stärka förmågan hos personer som lever med demenssjukdom att må så bra som möjligt och därför är det hög tid att främja hälsa och välbefinnande för personer som lever med demenssjukdom i samhället.

Uppskattningsvis lever 160 000 personer med demenssjukdom i Sverige. Majoriteten av dessa bor hemma.

Andelen äldre ökar i befolkningen, vi lever allt längre, och de kommande decennierna förväntas antalet personer med demenssjukdom öka i samhället, då en tydlig riskfaktor är hög ålder.

Det är viktigt att stärka förmågan att leva väl med sjukdomen för att fortsätta leva ett aktivt och meningsfullt liv.

Demensvänligt samhälle

Varför då?

Runt om i världen pågår lokala projekt som strävar efter att skapa demensvänliga samhällen (dementia-friendly communities) där personer med demenssjukdom deltar. Personliga erfarenheter av att leva med demens behöver tillvaratas och bli synliga i samhället.

Vi behöver skapa bra levnadsförhållanden för personer som lever med demenssjukdom och utmana de stereotipa problemföreställningar som finns om demens. Kunskap om demenssjukdom leder till bättre bemötande av personer som lever med demenssjukdom och hur man själv kan hantera sin sjukdom och kunna leva ett gott liv med demenssjukdom som medborgare i samhället.

Norrköpingsmodellen

Projektet syftar till att identifiera hur ett demensvänligt samhälle kan utvecklas för att främja hälsa och välbefinnande samt att tillvarata erfarenheter och kunskaper från personer som lever med demens, deras närstående och andra, exempelvis de som kommer i kontakt med personer med demens i sitt arbete.

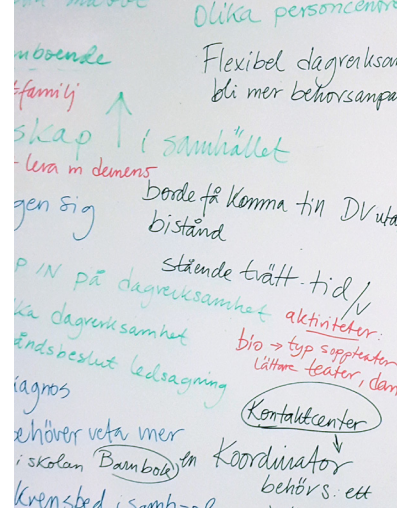

Hur genomförde vi projektet?

Vi inledde vårt arbete med att berätta om projektet i många olika verksamheter i lokalsamhället som på olika sätt kommer i kontakt med personer med demens. Bland annat hemtjänst, dagverksamhet, primärvård, anhörigcenter, apotek, kollektivtrafik, färdtjänst, fastighetsbolag, bibliotek, affärer, banker, media, Svenska kyrkan, frivilligorganisationer.

Därefter blev vi inbjudna att presentera vårt projekt hos olika organisationer inom kommunens geografiska område. Vi kom i kontakt med drygt tjugo personer som vi hade samtal med om vardagslivet och hur man kan känna sig inkluderad i samhället.

Vi bjöd in till två öppna dialogmöten för allmänheten med följande teman: "Hur är det att leva med demenssjukdom i det egna hemmet?" och "Hur kan vi tillsammans skapa ett demensvänligt Norrköping?"

Givande dialogmöten

Intresset för de båda öppna dialogmötena var stort, ett 80-tal personer deltog. Till mötena kom personer som lever med demenssjukdom samt närstående, personer som genom sitt arbete kommer i kontakt med dem som lever med demenssjukdom, beslutsfattare och tjänstemän.

Deltagarna utgick från sina egna erfarenheter och roller i samhället när de diskuterade vad som är viktigt för att skapa ett mer inkluderande samhälle. Som utgångspunkt för dialogen presenterade vi de olika aspekter som kommit fram i våra intervjuer med personer som har erfarenhet av att leva med demens – både de som själva har sjukdomen och de som på olika sätt möter personer med demens i sitt vardagsliv.

Efter en presentation av projektet diskuterade vi utifrån en folder där vi tagit fram aspekter som framkommit i våra intervjuer.

Under dialogmötet fick vi många synpunkter från deltagarna. Däribland vikten av respektfullt bemötande, att våga ta emot och be om hjälp. Det framkom även att de som arbetar inom vård och omsorg behöver få mer specifik utbildning om hur det är att leva med demenssjukdom för att de ska kunna bemöta personer med demens i hemmen och samhället med ett hälsofrämjande förhållningssätt.

hemtjänstpersonal hö-
Dagverksamhet = viktigt
ser olika ut
Bemötande viktigt
Bestämna själv bli tillfråg
behöver bli tydligare vilken ser
som finns
telefonlinje
färdtjänst → boka långt i förväg
modern teknik = svår
Media bli mer "positiv"
Ma...

Dokumentation och analys

På dialogmötena diskuterade vi i mindre grupper. Därefter sammanfattade vi våra diskussioner på en stor tavla. Fler idéer och förslag sprutade fram när vi fortsatte att prata om de nyckelaspekter som vi identifierat som viktiga för att skapa ett mer inkluderande och demensvänligt samhälle.

Ett mer inkluderande samhälle

Sociala mötesplatser

Träffpunkter är oerhört viktiga. Behov av nya mötesplatser, kanske ett allaktivitetshus? Bänkar är en viktig mötesplats i grannskapet, där skapas möten.

Resor

Allmänna kommunikationer behöver bli mer tillgängliga och ha samma enkla system för betalning. Behov av en trygg resa med få byten.

Kunskap och bemötande

Öka kunskapen om demens i hela samhället genom riktad utbildning. Prata med, inte om, personer med demens. Använd alltid respektfullt språk och bemötande, även i media.

Service

Ett önskemål om ökad tillgänglighet till service, i form av exempelvis en lugn kassa i livsmedelsaffärer och kunna betala med kontanter, ha möjlighet att prata med bankpersonal, få personlig service och information på apotek.

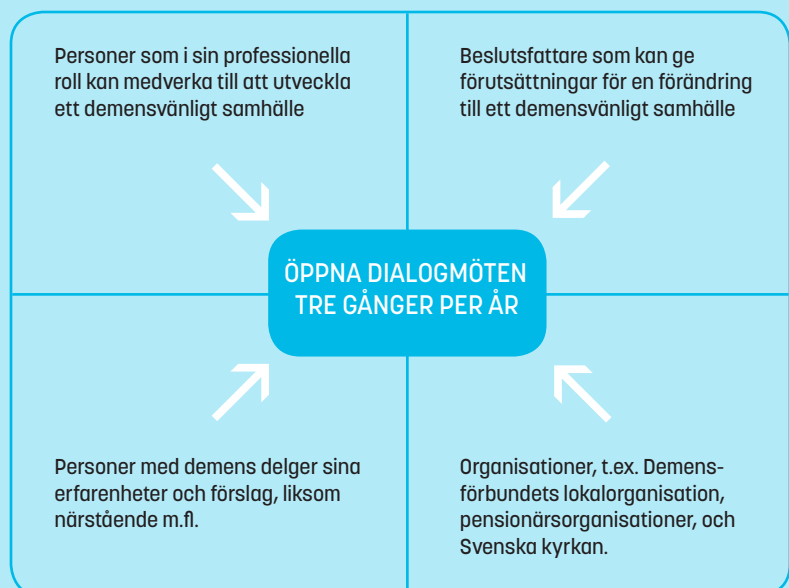
Norrköpingsmodellen

För att utveckla ett demensvänligt samhälle enligt Norrköpingsmodellen är regelbundna dialogmöten en grundbult.

ÖPPNA DIALOGMÖTEN TRE GÅNGER PER ÅR

Till dialogmötena inbjuds personer med demens, närstående och personer som i sitt arbete kommer i kontakt med personer med demenssjukdom. Även beslutsfattare och olika organisationer bjuds också in.

Modellen har fokus på deltagarorienterade ”gräsrotsförankrade” förslag till insatser men tillvaratar olika perspektiv för att kunna genomföra förbättringar. Mellan dialogmötena är målsättningen att olika instanser utarbetar förslag till åtgärder som genomförs.

Tack!

Tack till er som har bidragit till projektet. Projektet har pågått mellan åren 2017-2019 och är finansierat av Norrköpingsfonden. Information om Norrköpingsfonden finns på www.norrkoping.se

<https://www.norrkoping.se/organisation/ekonomi/norrkopings-fond-for-forskning-och-utveckling.html>

Illustrationer: Marianne Sandström

Kontakt

Agneta Kullberg

Universtietslektor
Linköpings Universitet
agneta.kullberg@liu.se
013-28 2601

Elzana Odzakovic

Doktorand
Linköpings Universitet
elzana.odzakovic@liu.se
070-7966861

Ingrid Hellström

Professor
Ersta Sköndal Bräcke högskola
ingrid.hellstrom@esh.se

Ann-Charlotte Nedlund

Fil.dr. Universitetslektor
Linköpings universitet
ann-charlotte.nedlund@liu.se
070-0850606

li.u LINKÖPINGS
UNIVERSITET